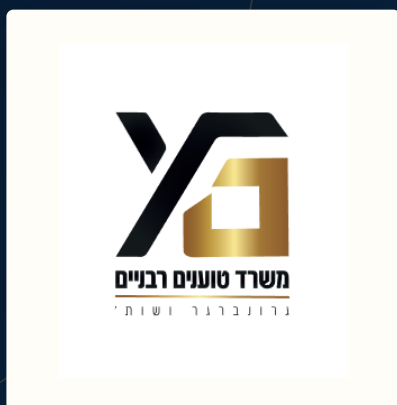

משפט יצחק

ניתוח מניעת הריון לאשה

בני זוג שרוצים שהאשה תעשה ניתוח למניעת הריון - קישור בני זוג על ידי שמות הקודש וקבלה מעשית

גיליון 29 • אבן העזר ואישות

מאת: הרב יצחק דן גרונברגר

כל הזכויות שמורות. אין לפרסם את הגיליון בשלמותו, להעתיקו או לעבדו עיבוד מהותי בלא רשות בכתב. ציטוט קצר ומידתי מותר בכפוף לייחוס מלא ולהפניה פעילה אל grunberger-law.co.il

שאלה:

בני זוג נשואים זה כעשר שנים, ובשעה טובה ומוצלחת נולדו להם עד כה 12 ילדים, כאשר ביניהם שני זוגות של תאומים.

וכבר אמרו חז"ל **בבלי תענית לא ע"א** 'אין אשה אלא ליופי', ולמרות שגם אמרו באותו מקום ש'אין אשה אלא לבנים' בני הזוג הנ"ל חושבים שככל הנראה את החלק הזה האשה כבר קיימה בחייה.

ומלידת הילד השמיני הם מנסים בכל האפשרויות 'הפשוטות' למנוע הריון נוסף [ע"פ היתר רב מוסמך כמובן], אמנם כל המאמצים יסתיימו ב'מזל-טוב' ובשעה טובה ומוצלחת נולדו

תשובה:

איסור סירוס וטעמו: כתוב בתורה הקדושה **בפרשת אמור פרק כב פסוק כד** 'ומעונך ונתות ונתוק ונרות לא תקריבו לה' ו**בארצכם לא תעשו**, ודרשו חכמים בתורת כהנים שאע"פ שכתוב **בארצכם** האיסור הוא בכל מקום. וביאר **בשאלות דרב אחאי שם** שהטעם שדרשו כן הוא מפני שזוהי חובת הגוף ועל כרחך שנוהג בכל מקום, ועל כן כוונת הפסוק לומר **כל שבארצכם לא תעשו**, ובא לרבות שאסור לסרס בעלי חיים.

ומדברי הרמב"ם **איסור פט"ז ה"י** משמע שלמדו זה ממה שכתוב **בארצכם** ולא כתוב **בארצך** וממילא שהכוונה 'בכל מקום שאתם נמצאים' [וכן משמע קצת בתוס' **בבלי שבת קי ע"ב** שכתבו שלמדו מ'כס']. אלא שמכל מקום צריכים את ביאור השאלות דכיון שהוא חובת הגוף מהיכא תיתי לומר שאינו נוהג בחוץ לארץ, ועל כרחך שעיקר הפסוק בא לרבות שאסור לעשות כן גם לבהמה.

ואמרו בגמרא **בבלי שבת קי ע"ב** בחלק הרפואות שיש רפואה אחד למחלת הירקונא שגורם שהאדם מסתיר על ידה. והקשו בגמרא 'ומי שרי, והתניא מניין לסירוס באדם שהוא אסור - תלמוד לומר ובארצכם לא תעשו - בכס לא תעשו, דברי רבי חנינא' ומסיק הגמרא שאיירי **באשה**, ומותר לה לשתות את הכוס של הרפואה אע"פ שמסתרת על ידי זה. ופרשו הראשונים וכן מוכח מהמשך הסוגיא שהסיבה שמותר לאשה להסתיר לרפואה הוא מפני שאין האשה חייבת בפריה ורביה.

והגמרא בעצמה מקשה בהמשך דליריב"ב שמחייב את הנשים בפו"ר מאי איכא למימר, ומסיק בעקרה וזקינה.

ואע"פ שלכאורה אין שום רמז בתורה שאיסור סירוס תלוי בחיוב פריה ורביה, אלא ונהפוך הוא, שמאחר שאיסור סירוס כתוב **בפרשת אמור** במקום שהתורה מונה את כל המומים האוסרים על הבהמה להעלות על גבי המזבח כקרבן, ושם פשוט שטעם המומים הוא משום **חוסר שלימות** ואין מקריבים לפני מלך בשר ודם אלא דבר שלם וק"ו בן בנו של ק"ו לפני מלך מלכי המלכים שצריכים להקריב בהמה שלימה.

ואם כן, היה נראה שטעם האיסור לסרס הוא מפני שבזה האדם פוגם את הצלם א-לקים אשר ניתן בו ומחסר מעצמו את השלימות ואין זה עניין כלל לפריה ורביה [ועיין היטב בלשון **החינוך מצוה רצא**]. מכל מקום נ"ל שהטעם חז"ל הקדושים הבינו כן, הוא מפני שאין איסור לחתוך איבר אחר מבעלי חיים [במקום שאין בו משום בל תשחית] כגון את אוזנו וכדומה ואע"פ שעל ידי זה פוסלו מעל גבי המזבח, ודווקא באיברי ההולדה אסר הכתוב ומוזה עוד לימדה התורה שגם באדם יש

להם עוד ועוד ילדים.

ועל אף שאין מתפללים על רוב טובה כמו שאמרו **בבלי תענית כב ע"ב** שאלתם בפיהם האם ניתן לעשות ניתוח כדי למנוע לגמרי את האפשרות להריון.

ומאחר שחייבוננו חז"ל שהדברים יהיו מחודדים בפין כאחותך שהיא אסורה לך, אמרתי להשיב את פניהם על פי מה שזכנתי השם יתברך ויהיו הדברים בגדר הלכה ולא למעשה עד שיסכימו ארזי הלבנון עם אוזבי הקיר.

איסור סירוס, על כרחך שאיסור זה קשור למצוות פריה ורביה, ולכן גילו לנו שבאשה שאין עליה חיוב פריה ורביה ממילא אין איסור סירוס.

ועדיין זה חידוש גדול מאוד, שאע"פ שעיקר הפסוק כתוב אצל בהמה לעניין קרבן מכל מקום אנו לומדים שהפסוק מדבר לעניין אדם וגם מוסיפים לתת טעם בפסוק שקשור לפו"ר אע"פ שטעם זה לא שייך בבהמה [שאין בהמה מצווה על פו"ר] ובוזה פוטרים נשים, והוא פלא.

ובאמת הקשה בח"מ **אה"ע ס' ה סק"ו** למה גרע אשה מבהמה, שכל בהמה אסור לסרס ואילו אשה מותר, ותיקן שדוקא לזכרי בהמה אסור ולא לנקבות, אבת באמת מצאתי **בריטב"א שבת דף קיא ע"א** שכתב שבאמת אשה גרע מבהמה, דאילו בהמה אתה מצווה עליה שלא לסרסה בין זכר בין נקבה אבל אשה כיון שהיא בעצמה לא מפקדה אין אנו מצווים עליה, וא"כ לדבריו נמצא חומרה קולה, ומפני החומרה שהיא חייבת במצוות נמצא שזה קולה במקום שלא חייבת שמותר לסרסה, אמנם הפוסקים לא הזכירו את שיטתו להלכה.

ולפי דרכינו למדנו שאע"פ שהגמרא בשבת הנ"ל דנה רק לגבי **שתיית רפואה שגורמת לסירוס** ולכאורה אין מזה ראייה שהיה מותר לאשה לסרס את עצמה, מכל מקום מאחר וחכמים הבינו שכל **הטעם של איסור סירוס הוא מפני מצוות פריה ורביה** ממילא יוצא שאין איסור כלל לאשה לסרס את עצמה, ולאו דוקא כאשר צריכה לרפואה וממילא מסתרת [ועיין מה שנכתוב על זה לקמן מדברי הב"ח והט"ז].

ובאמת כבר בתחילת הסוגיא הרגישו **התוס'** בקושיא זו, ושאלו שם למה צריכה הגמרא להקשות שיש איסור סירוס מפני 'ובארצכם לא תעשו' הרי פשוט שיש איסור סירוס מפני **חיוב קיום מצוות פריה ורביה**, והוסיפו שאף מפני החיוב של **'לערב על תנח ידך'** היינו שאף אחר שקיים האדם פריה ורביה עדיין מחויב הוא להוליד עוד בנים, יש איסור סירוס. ותרצו התוס' שכל הסוגיא שם הוא לפי המ"ד שסובר **בבבלי יבמות סא ע"ב** שאין חיוב של 'לערב אל תנח'.

היוצא מדברי התוס' הוא **שבכל מעשה סירוס יש שני איסורים**, אחד מצד עצם איסור סירוס והשני מפני שעל ידי זה מבטל מצוות פריה ורביה ואף אם כבר יש לו בנים ובנות עדיין מבטל על ידי זה מצוות לערב על תנח.

איסור סירוס באשה: התבאר מהגמרא **שבת קי ע"ב קיא ע"א** לעיל שאין איסור סירוס באשה ומותרת היא לשתות סם לרפואה אע"פ שעל ידי זה היא מסתרת ואינה יכולה להוליד.

פרו ורבו מותר לאשה לסרס את עצמה מ"מ עדיין מצד איסור שבת אסור לאשה לסרס את עצמה לכתחילה, וזו כוונת הרמב"ם.

אמנם יש לי להעיר על דבריו מקוצר המשיג, שהרי התוס' עצמם בשבת קי ע"ב כתבו שם שיש איסור לאיש להסתרס מפני פריה ורביה וגם מפני לערב על תנח ידך, ואילו בסוף הסוגיא מבואר להדיא שמותר לאשה לסרס את עצמה, ולדבריו עדיין הייתה יכולה הגמרא להקשות שיהיה אסור מפני איסור שבת. ויש לומר, שאין הכי נמי שאם האשה רוצה להסתרס ללא צורך אסור לה מפני מצוות שבת אבל בגמרא שם איירי ששונה סם לצורך מחלת ירקונא אלא שעי"ז מסתרטת ולכן מותר לה אע"פ שמבטלת מצוות שבת ולפי הפרישה יוצא שבאמת הגמרא לא התירה אלא לשתות רפואה אבל לא לסרס ללא סיבה.

אבל הט"ז דחה גם את דברי הפרישה וכתב שזה אינו שלפי דבריו גם יהיה אסור לאשה לשתות כוס של עיקרין, וזה מבואר להדיא שמותר באה"ע סימן ה סעיף יב [אלא שלפרישה עצמו לא קשה שיש לומר שהוא לומר שסובר כדברי הב"ח שדוקא במקום צער מותר לשתות, דאז מותר לבטל מצות שבת שאינו מצווה כל כך גדולה].

איסור דאורייתא לסרס אשה: אמנם מצאנו שיטה חדשה למורינו מאור עינינו הגר"א מוילנא, שהביא כמקור לדברי הרמב"ם שאסור לסרס אשה מהתורות כהנים שהביא הרב המגיד, אבל כתב שהרמב"ם פוסק כתנא קמא ולא כר"י, דזה לשון התו"כ פרשה ז תחילת פרק ז אות יב "מנין שהנקבות בסירוס תלמוד לומר 'כי משחתם בהם מום בם', רבי יהודה אומר בהם אין נקיבות בסירוס, 'כי משחתם בהם מום בם' לא ירצו לכם", מלמד שאין מרצים" וכתב על זה הגר"א באה"ע ס' ה ס"ק כה [פסק] (הרמב"ם) כת' אלא שאין בהם מלקות כיון שלא נכללו בל"ת דלא תעשו'.

ואני מרוב עונותי לא זכיתי להבין את דברי הגאון, ואשתומם על המראה ואין מבין, דהרי כל הפרשה וכל הדרשה בתורת כהנים מדבר רק לעניין קרבן, וכדי להאיר עיני הקורא בגודל התמיהה אביא את כל דברי התו"כ: "מנין שאין מקבלים שקלים מן הגוי תלמוד לומר ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה, אין לי אלא תמידים שהם קרוים לחם שנאמר את קרבני לחמי לאשי, שאר כל קרבנות הציבור מנין תלמוד לומר מכל אלה, מנין שהנקבות בסירוס תלמוד לומר כי משחתם בהם מום בם, רבי יהודה אומר בהם אין נקיבות בסירוס, כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם, מלמד שאין מרצים".

הרי שכל הפרשה מדברת על עניין קרבן, ובזה שואל מניין שאף הנקבות בסירוס [היינו שאסור להקריב קרבן נקיבה אם סרסו אותה וגם זה נקרא מום] ובזה רבי יהודה חולק ואומר שאין הנקבות בסירוס, ומותר להקריב קרבן בהמה מסורס, ועל כל הדרשות מסיים המדרש ואומר 'מלמד שאין מרצים' היינו לעניין קרבן.

ואם כן איך למד מורינו הגר"א ממדרש זה מקור לדברי הרמב"ם, ואיך ייעלה על הדעת שהרמב"ם למד מפוסקא זו שיש איסור סירוס באשה מפני שזהו בכלל 'משחתם בהם' ויעזוב גמרא מפורשת בשבת שמותר, והיעבת"א.

ומצאתי חוט משולש של ראשונים שפרשו את דברי התורה כהנים כפי מה שכתבנו לעיל שדוקא לעניין קרבן איירי, הלא הם היראים סימן שמב הסמ"ג לאוין קכ והריטב"א בשבת קיא ע"א.

והוכחנו שלפי סברת הגמרא מוכח שגם מותר מעשה סירוס גמור באשה, שהרי אין היא בכלל איסור 'ובארצכם לא תעשו' כיון שהבינו חכמים שאיסור סירוס הוא קשור ישירות לחיוב פריה ורביה [או חיוב לערב את תנח לפי התוס'], ולכן האשה כיון שלהלכה היא פטורה ממצות פריה ורביה כמבואר בבבלי יבמות דף סה ע"ב ובשו"ע אה"ע סימן א סעיף יג ממילא לא שייך בה איסור סירוס כלל.

ולענ"ד זוהי כוונת התוס' בשבת דף קיא ע"א שכתבו 'אין שייך בה סירוס', שאין הכוונה שאין דרך מעשי לסרס את האשה [וכמו שראיתי כמה אחרונים שהקשו כן וע' מב"ח לקמן] אלא כוונתם שאין איסור סירוס באשה. וכן הוא לשון הרשב"א שכתב 'דבאשה ליכא משום סירוס דסירוס אדם הוא דאסור רחמנא' הכוונה לסירוס איש ולא אשה.

ועוד יש לתת טעם אחר למה אין שייך איסור סירוס באשה, דהיינו מאחר והתורה אסרה סירוס רק בשלשה איברים כמו שכתוב בבבלי יבמות דף עה ע"ב "אמר רבא: פצוע בכולן, דך בכולן, כרות בכולן." דהיינו בין בגיד בין בביצים ובין בחוטי הביצים [הם השבילים שהזרע מתבשל בהם כמו שכתב הרמב"ם], ובאשה אין אף אחד משלשת האיברים הנ"ל, ממילא אף שאפשר למעשה לסרס אשה כמו שכתוב להדיא במשנה בבכורות פרק ד "אמר תודוס הרופא אין פרה וחזירה יוצאה מאלכסנדריא עד שהם חותכין את האם שלה בשביל שלא תלד" מ"מ התורה לא קראה לסירוס אלא אם פוגעים באחד משלשת האיברים הנ"ל, ובאשה, שאין לה אף אחד מהם אין שייך בה איסור סירוס כלל אף במועך, נותק או חותך את איברי הילודה.

ובזה אתנין לדברי הנשר הגדול רבינו הרמב"ם שכתב בפרק טז ה"י דאישו"ב "והמסרס את הנקבה בין באדם בין בשאר מינים פטור", וכתב על זה המגיד משנה "בתורת כהנים רבי יהודה אומר אין הנקבות בסירוס וכן מבואר בפרק שמנה שרצים, ופירש רבינו חייבא הוא דליכא אבל איסורא איכא מדלא תני מותר לסרס הנקבות ולזה כתב רבינו פטור" והשתומם כשעה חדא על דבריו הקדושים, שהרי גברא רבא כחזינן ודיוק לא כחזינן, ולענ"ד הקלושה הוא ההיפך הגמור, שכן הלשון אין הנקיבות בסירוס מורה שאין איסור כלל לסרס את הנקיבות אע"פ שאפשר לסרס אותם בפועל ממש, כנ"ל.

ומרן בבית יוסף סמך עליו בשתי ידי וכתב באה"ע סימן ד סעיף יא 'המסרס את הנקבה בין באדם בין בשאר מינים פטור אבל אסור', וכן הב"ש בס"ק יד הביא כמקור לדברי הרמב"ם את דברי רבי יהודה בתורת כהנים.

אבל מצאתי לי רב וחבר הוא מורינו אשר ידו נטויה על כל ארבעה חלקי שו"ע רבינו דוד הלוי בעל הט"ז, שכתב גם כן שלא ראה ממש בדקדוק המ"מ ואדרבה הלשון מורה שהוא מותר לכתחילה ללא שום איסור, וכן כתב להלכה למעשה שמותר לסרס אשה מצד איסור סירוס לכתחילה, ורק משום איסור צער של האשה אסור והוא ק"ו מצער בעלי חיים שהוא איסור דאורייתא ושפתים יישק.

והיוצא מדבריו שאם ייעשה ניתוח עם הרדמה כללית וגם אח"כ האשה תיקח תרופות לשיכוך כאבים יהיה מותר ללא פקפוק כיון שלא מצטער, אבל במה שהאשה מוותרת על הצער שלה יש לעיין שהרי אסור לחבול בעצמו אע"פ שהוא פטור כמו שכתוב בבבלי בבא קמא צ"ב.

אלא שראיתי בפרישה ששפך קצת אור על דברי הרמב"ם וכתב שמקורו אינו מדיוק לשון התורה כהנים כמו שכתב המ"מ אלא הוא מפני שס"ל לרמב"ם שהאשה חייבת במצוות 'שבת', דהיינו על פי דברי התוס' בניטין מא ע"א וע"ב שיש מצוה נוספת חוץ מפריה ורביה והיא מצוות לשבת יצרה ומצוה זו שייכת אף בנשים ובעבדים, ולכן ביאור הפרישה שאע"פ שמצד

ללא צער כלל.

והיוצא מהנ"ל הוא ששתיית כוס עיקרין, דהיינו סירוס שלא ע"י מעשה ממש כגון ניתוח, מותר אפילו ללא כל צער וחולי, אלא שיש חולקים ומחלקים שרק במקום שיש צער מותר, וכל זה כאשר אין לה עדיין ילדים כלל, אבל אשה שכבר יש לה אפילו ילד אחד [אפילו בת] וקיימה מצוות שבת מותר לה לשתות כוס של עיקרין אפילו ללא שום חולי וצער כלל, דלא כהב"ח.

נטילת כרובולת: אופן נוסף לסירוס מצאנו בגמרא בבלי שבת דף קי"ב והוא ע"י נטילת כרובולתו של התרנגול, ומבואר במסקנת הגמרא שאין זה ממש סירוס אל מפני שהתרנגול הוא גאוותן וכאשר נוטלים את כרובולתו נשבר רוחו בקרבו ואינו רוצה יותר לשמש, ומבואר שם שזה מותר לכתחילה. וכעין זה מצאנו במשנה שבת נב"ע"ב שהאילים יוצאים לבובות, דהיינו שקושרים עור על זכרותן שלא יעלה על הנקבות.

ולאחר הדברים והאמת האלה, יש להבין איזה סוגי ניתוח קיימים כדי לסרס את האשה.

והנה קיימת אפשרות לנטילת רחם, וזהו דבר שמבואר כבר במשנה בבכורות הנ"ל שהיו עושים כן לפרות במצרים כדי שלא ילדו. אמנם דבר זה כבר כתבו פוסקים זמנינו ובפרט בעל המשנה הלכות ח"י סרי"י שיש בניתוח זה סכנה ואין היתר להיכנס לסכנה אלא במקום שיש כבר סכנה לכל הגוף, ואם כן נשללת אפשרות זו בנידון דידן.

אלא שיש עוד אפשרות והוא קשירת החצוצרה, והוא מהלך רפואי שעל ידי זה אין יותר אפשרות לאשה ללדת [ואין כאן מקומו להאריך בביאור ואופן הניתוח הזה].

לכורה יש לומר שהאפשרות זו דומה למה שאמרו בנטילת כרובולתו של התרנגול, דהיינו שאין זה נקרא 'סירוס' שהרי האשה עדיין יכולה להוליד בעצם שלא נפגעו או נותקו או נפגמו איברי הילודה שלה כלל, אלא הוא כעין מניעה מ'בחון' וממילא היא מסורסת.

וכעין זה קיימת עוד אפשרות והיא נתינת טבעת בחצוצרה שמונעת את העברת הביצית לרחם, וזה יותר נראה כמניעת מבחון, ומ"מ התוצאה היא ממש כקשירת החצוצרה, ופשוט.

אלא שמצאתי בשלטי גיבורים שבת כד ע"ב שכתב שהסיבה שמותר נטילת כרובולת וליכוב באילים הוא מפני שאינו עושה מעשה באיברי הזרע, ואם כן לכאורה לפי זה בנידון דידן אסור, שהרי עושה מעשה באיברי הילודה של האשה, שהיא הקשירה או נתינת הטבעת.

אמנם לענ"ד אין זה דומה, שכן כבר ביארנו לעיל שאין נקרא מעשה סירוס לפי התורה אלא כאשר עושה את המעשה באחד משלשת האיברים, שהם גיד, ביצים וחוט הביצים, אבל בכל האיברים האחרים, אע"פ שהם גורמים לילודה אין בזה איסור.

ולדוגמה, אם האיש ייקח תרופה מסוימת שמונעת את יצירת ההורמון סטוסטרון שהוא ההורמון שגורם לגוף שלו לייצר זרע, אע"פ שעל ידי זה הוא מסתרס אין זה איסור סירוס מדאורייתא.

ואם ישאל השואל למה אם כן אסור לאיש לשתות כוס של עיקרין, התשובה כבר כתובה באחרונים שהובאו קצתם בדברי יציב אה"ע סימן כט שגם שתיית כוס של עיקרין גורם לריקבון בביצים ומש"ה אסור לאיש, וממילא באופן הנ"ל היה מותר לאיש להסתרס [מדאורייתא, אבל מדרבנן מסתבר שאסור].

ואם כן מוכרח לומר שמה שעושים מעשה בחצוצרה של האשה אע"פ שהיא מעשה באיברי הזרע [הכוונה לאיברי הילודה] אין זה בכלל איסור סירוס כיון שאינו באחד משלשת האיברים

ועוד קשה לי על דברי הגר"א, שאם יש איסור דאורייתא לסרס אשה איך התיר רבי חייא לאשתו בבבלי יבמות סה ע"ב לשתות כוס של עיקרין, וכן נפסק להלכה ברמב"ם ובשו"ע סימן ה סעיף יב שאשה מותרת לשתות כוס של עיקרין. ובשלמא לשיטת הפרישה שהאיסור סירוס באשה הוא מפני מצוות שבת והוא דרבנן והוא כעין 'ביטול עשה' בעלמא לכן במקום צער לידה או במקום צורך אחר מותר כמבואר בפסוקים וכמו שנבאר לקמן [ואפילו על זה הקשה הט"ז שלא מסתבר להתיר], אבל לדברי הגר"א שהוא איסור דאורייתא איך מותר אפילו במקום צער, אטו משום צער נתיר את כל התורה כולה.

ומפני רוב האהבה חשבתי לתרץ על פי דברי הרמב"ם בהלכות מלכים פרק ו הלכה ח, שכתב שאיסור בל תשחית הוא רק אם משחית דרך השחתה אבל בלא"ה אין איסור [אינו לוקה], ממילא אפשר לומר שגם איסור סירוס באשה כיון שנלמד ממה שכתוב בתורה 'משחתם בהם' דוקא דרך השחתה אסור, אבל אם שותה כוס של עיקרין שאין משחיתה כלום אין בזה איסור דאורייתא כלל. ומצאתי שכעין זה כתב הגר"מ שטנברוך בשו"ת תשוה"נ ס' תתפח, אלא שלא את המקור מדברי הרמב"ם שהבאנו.

שתיית כוס עיקרין: היתר שתיית כוס של עיקרין מבואר להדיא בגמרא ביבמות סה ע"ב שאשתו של ר' חייא היה לה צער לידה ושאלה אותו ב'חכמה' האם אשה חייבת בפרו ורבו וענה לה שלא, והלכה ושתתה כוס של עיקרין כדי שלא תלד יותר. ורב חייא רק אמר שחבל הוא. ומה הוכיחו כל הראשונים שמותר לאשה לשתות כוס של עיקרין [ופלא שאשתו של רב חייא הייתה כזו חכמה שידעה שכל איסור סירוס תלוי רק באיסור פריה ורביה ולא חששה למצוות 'לערב אל תנח' או מצוות 'שבת' או שהוא הלכתא בלא טעמא, ואכמ"ל].

אלא שמצאנו לרבינו הב"ח באה"ע ס"ה שכתב שכל ההיתר לשתות כוס של עיקרין הוא רק במקום צער לידה כמו שהיה אצל אשתו של רב חייא. ואע"פ שדבריו קשים מאוד מהגמרא, שאע"פ שכתוב שם שאשתו של ר"ח עשתה כן מפני שהיה לה צער לידה מכל מקום אין רמז בסוגיא שיהיה אסור לאשה שאין לה צער לידה לעשות כן, וכמו שכבר הקשה כן בט"ז על חמיו.

והב"ח רצה בזה לבאר את דברי הרמב"ם, שמקודם כתב באיסור פט"ז ח"י שאסור לסרס את הנקיבה, ואח"כ בהלכה יב כתב שאשה מותרת לשתות כוס של עיקרין, וביאר שההיתר הוא מפני צער לידה, ודבריו הם בבחינת 'סוד השם ליראיו' ודברי נביאות שזכה הרב הגדול הב"ח, אמנם אנו לא זכינו לנבואתו ומאחר ואין רמז לחילוק זה בדברי הרמב"ם קשה לפסוק כמותו.

והב"ח בעצמו כתב חילוק אחר לבאר את דברי הרמב"ם, אלא שדחה אותו מהלכה מפני שכתב שאין אפשרות מעשית לסרס אשה, והחילוק הוא שאם מסרסים את האשה בידיים יש איסור אבל אם רק שותה כוס של עיקרין והסירוס הוא כעין 'ממילא' [אע"פ שהוא פסיק רישיה] מותר. ובאמת כן נקט הב"ח ס"ק יד להלכה שלרמב"ם בידיים אסור וע"י שתיית סם מותר. [ודחה מה שהבין הב"ח מדברי הראשונים שלא שייך סירוס באשה' הכוונה שאי אפשר לסרס באופן מעשי בידיים, ורק על ידי סם, וכבר כתבנו על זה לעיל].

אמנם לפי דברי הפרישה אפשר כן לקיים את חילוקו של הב"ח, דהיינו שאם נאמר שאיסור סירוס באשה הוא מפני חיוב שבת או אפשר לומר שללא כל צורך אין היתר לבטל מצוות שבת אבל במקום צער [אפילו שאינו חולי] מותר, שהם אמרו והם אמרו.

ומצאתי בחת"ס בשו"ת אה"ע ס' כ' שכתב כן הלכה למעשה, שאם לא קיימה שבת אין לשתות כוס של עיקרין אלא להציל מצער וחולי, אבל אם כבר קיימה שבת כל דהו מותר אפילו

והאופן המותר הוא על ידי קשירת החצוצרה או ניתנת טבעת הסותם על החצוצרה, אבל לא על ידי נטילת הרחם או חיתוך החצוצרה, שכן לפי הגר"א יהיה בזה איסור דאורייתא.

וכן אם אפשר לעשות על ידי רופא גוי וודאי עדיף טפי ובהרדמה כללית שלא יהיה צד של מסייע הוא הידור מצוה אבל אינו לעיכובא. אמנם אם יש סיכונים בקשירת החצוצרה או בטבעת כגון חשש לזיהומים [מפני שהגוף ממשיך לייצר ביציות אלא שאין לה מקום לעבור] יש להעדיף את חתיכת החצוצרה על פני קשירתה במקרה דנן, מפני שהרבה ראשונים חולקים על הגר"א והוא שיטת יחיד שיש בזה איסור דאורייתא, אמנם כפי מה ששמעתי מכמה רופאים הניתוח של שימת הטבעת הוא ובטוח.

וכל הנ"ל הוא בגדר לימוד עד שיסכימו ארזי הלבנים לאזובי הקיר.

העולה לדינא:

1. אשה אינה מצווה על פו"ר, ומחלוקת אם מצווה על מצוות 'שבת' [לא הובאה המחלוקת בפנים].
2. איסור סירוס תלוי במצוות פו"ר, ולכן אשה אינה בכלל איסור סירוס.
3. איסור סירוס הוא דוקא באחד משלשת האיברים: ביצים, חוטי הביצים והגיד.
4. יש צד לומר שאין איסור סירוס אלא בפעולה כמו מעוך וכתות ונתוק וכו', אבל לקחת תרופה למניעת ייצור הורמון הילודה אינו בכלל האיסור.
5. בפרישה סובר שאסור לאשה להסתרס מפני מצוות שבת, אבל מקום שכבר קיימה או שיש לה צער לידה או צער גידול בנים או חולי, מותר.
6. לגר"א יש איסור דאורייתא לסרס אשה אלא שאין לוקין, ומ"מ זהו רק דרך השחתה אבל כל שאין השחתה אין איסור, ומותר [והוא דעת יחיד].
7. ניתוח לנטילת הרחם אסור, ורק במקום סכנה מותר, כי עצם הניתוח הוא מסוכן מאוד.
8. קשירת חצוצרה או נתינת טבעת עליה כדי למנוע הריון יש להתיר ובפרט אם האשה כבר ילדה ובעלה מסכים וקיים פו"ר, ועדיף שיהיה בהרדמה כללית ועם רופא גוי אבל אינו מעכב.
9. קשירת בני זוג על ידי שמות הקודש וקבלה מעשית אינו בכלל איסור סירוס כיון שאינו עושה מעשה באיברי הזרע וילודה.
10. ללא צורך ושאלת רב אין שום היתר לאשה לעשות ניתוח לסירוס. והאמת והשלום אהבו

הנ"ל.

זאת ועוד, אפילו אם נאמר שכל איברי הילודה של האשה הם כנגד גיד ביצים וחוט הביצים של איש [היינו לשיטות שיש סירוס באשה לכה"פ מדרבנן] מכל מקום יש לומר שמאחר שהתורה לא אסרה אלא מעוך וכתות ונתוק וכו' [ויקרא כב:כד] יש לומר שדוקא פעולות אלה הם בכלל איסור סירוס, אבל העושה מעשה באיברי הזרע כל שאינו עושה אחד מארבעה המעשים הנ"ל [שהם שלש בעצם, כי מעוך וכתות הוא אחד] אין זה בכלל איסור סירוס. והוכחה לכך שהרי ליבוב האילים הוא מעשה בנגיד עצמו של הבהמה שעוטפים אותו בעור ואעפ"כ פשוט שאינו בכלל סירוס, והטעם הוא מפני שאין זה מעשה של סירוס לפי התורה, וכנ"ל, וכן מצאתי בשילטי הגיבורים בסוגיא של ליבוב שבת נג ע"ב שכתב שכל שאינו מקלקל את איברי הזרע בעצמם אלא שמעמיד מניעה צדדית שלא יוכל להוליד אין זה בכלל סירוס. וכן הוא לשון הרמ"א באה"ע סימן ה סעיף יג [אלא שהט"ז והגר"א חולקים, ע"ש היטב]. אבל אין לומר שהוא מפני שאינו מעשה קבוע, כי כבר הוכיחו האחרונים מדברי השלטי הגיבורים האלה שגם סירוס זמני, אם שהוא בכלל סירוס, אסור. ואגב יש להוסיף בזה מה שעשו כמה אנשי רשע וקישרו איש ואשה על ידי שמות הקודש וקבלה מעשית שאין זה איסור דאורייתא של סירוס כיון שאינו מקלקל את איברי הזרע, וכן כתב מורינו הגר"ש בהערותיו על שבת.

ובכל מקרה בנידון דידן כיון שאשה זאת כבר קיימה פרו ורבו ו'שבת' בהידור רב, וגם יש לה 'צער לידה', היינו שיש לה צער להוליד עוד ילד מפני צער גידול בנים, ופשוט שאין הבדל כלל בין צער בעצם שעת הלידה לבין צער של גידול בנים, כל שהוא קשה לאשה מותר לה לכו"ע לשנות כוס של עיקרין, וראיה מדברי היש"ש ביבמות פ"ו סמ"ד שכתב שאם האשה רואה שאין בניה הולכים בדרך ישרה ורוצה לשנות כוס עיקרין כדי שלא ילכו שאר הבנים בדרך הזאת מותר דגם זה בכלל צער.

ועוד שלשית כמה ראשונים והם התוס', רשב"א ריטב"א וכן הט"ז, שמותר לאשה להסתרס אפילו על ידי מעשה ממש.

וכן אפשר לומר בדעת הרמב"ם, שאין איסור בסירוס נקבה. ואף לפי שיטת הגר"א שכתב שהוא איסור דאורייתא הוכחנו לעיל שהוא דוקא דרך השחתה [כגון שנוטל את הרחם מהאשה, או חותך את החצוצרה כדומה] אבל בלא"ה אין איסור כלל אף לא מדרבנן, וכמו שכתב השלטי הגיבורים.

ולכן הנראה לפענ"ד שמותר לאשה זאת לעשות ניתוח כדי לסרס את עצמה ולא תלד יותר, ובפרט שבעלה מסכים והוא כבר קיים פו"ר וגם יש לה צער וקושי בהמשך הלידות.

הדרך לבית הדין מתחילה בהכנה נכונה

לייעוץ פרטני, ניסוח כתבי טענות וערעורים, שילוב מקורות הלכתיים, בורות או גישור ניתן לפנות למשרדו של הרב יצחק דן גרונברגר.

טלפון: 052-761-6780 • דוא"ל: grunberger-law.co.il • 1666law@gmail.com

זכויות ייחוס: כל הזכויות שמורות. בפרסום ציטוט קצר יש לציין את שם מחבר הגיליון, "משפט יצחק", מספר הגיליון, ולצורך קישור פעיל אל אתר המקור.

המידע בגיליון הוא כללי ותורני ואינו תחליף לייעוץ הלכתי או משפטי פרטני. ההכרעה בכל תיק תלויה בעובדות, בראיות ובשיקול דעתו של בית הדין המוסמך.